

ATTITUDES OF PHYSICAL EDUCATION GRADUATES TOWARDS WORK – DIAGNOSIS AND ASSESSMENT OF PROFESSIONAL OPPORTUNITIES

Attitudes of graduates towards work

MAŁGORZATA SKIERT, KRYSZYNA BUCHTA

*The Josef Pilsudski University of Physical Education in Warsaw, Faculty of Physical Education
in Biała Podlaska, Marketing and Statistics Department*

Mailing address: Małgorzata Skiert, Faculty of Physical Education, 2 Akademicka Street,
21-500 Biała Podlaska, tel. +48 83 3428784, e-mail: malskiert@o2.pl

Abstract: The issue of work is to do with the relations between education and employment of physical education universities. The main purpose underlying the research was to assess professional opportunities and diagnosing the graduates' situation in the job market as far as their professional preparation is concerned.

The research was conducted amongst graduates of extramural courses of education, based on the diagnostic poll method involving collection of information by way of questionnaire survey.

The research revealed that most respondents worked during their studies, mainly undertaking employment in education – i.e. in accordance with the course of their studies. The respondents highly evaluated their professional preparation, while their current situation in the job market seemed to be stable.

Key words: physical education, graduates, job market, education and employment of staff

Introduction

Poland's accession to the European Union, globalisation, social and economic transformation, reforms of the educational system, increase in the significance of knowledge and education, increased competitiveness, large scale and accessibility of higher education, are the main factors significantly influencing the contemporary job market, which at the same time pose a significant challenge for the higher education system [12].

The Polish job market, which is still characterised by high rate of unemployment, does not provide young people with sufficient employment opportunities. Although recently there was a decrease in the overall level of unemployment, however amongst young people, including university graduates, the scale of this phenomenon is still quite significant. At the end of 2007 the overall rate of unemployment was 11.4%, however the unemployment rate amongst the age group up to 25 was much higher – i.e. 19% [7, 11]. Reasons underlying this situation are believed to include inadequacies within the education system, which make it incompatible with the job market requirements, also as far as the quality of education is concerned, which is hardly compatible with the expectations of employers [14]. It ought to be emphasised that professionally wise young people are relatively inactive, and there is lack of fluency in transition from school to the job market [1].

Therefore chances to find and keep a suitable job are on the one hand dependent on the knowledge and skills, and on the other hand on appropriate activity and suitable work attitudes of job seekers. Therefore it is necessary to determine professional competences and attitudes of school graduates, which could result in improvement of effectiveness of education through better adaptation of teaching curricula to the job market expectations [2].

The issue of education and employment of staff, also including the broadly understood physical culture has been discussed by many authors [2-10, 12, 16, 19].

Referring to certain issues discussed in relevant literature, we attempted to diagnose the current situation and professional intentions of students completing their supplementary master's degree extramural studies in physical education. The main purpose underlying the research was to describe the position of physical education graduates in relation to their professional preparation and work attitudes.

The results may contribute to further research of education and employing of physical graduates. Such research should mainly involve modernisation of the contents of specialisation oriented education, so as to allow graduates to effectively adapt to the requirements of the job market.

Material and Methods

The research involved 91 students of supplementary extramural master's degree courses in physical education at the Faculty of Physical Education in Biała Podlaska of the Josef Pilsudski University of Physical Education in Warsaw. The research was conducted based on the methods of diagnostic poll, involving collection of information by way of questionnaire survey.

The respondents mainly included men (over 71%), living in cities (59%), who declared to be in average (57%) or good (39%) financial situation (with very few respondents being in difficult financial situation – 4%).

In our attempt to achieve the goal of the research, we sought answers to the following questions:

1. What is the current situation and professional plans of the students included in the research?
2. How do the respondents evaluate their preparation to work in various organisational units?
3. What are their expectations and professional attitudes with respect to the requirements of the modern job market?

Research results

According to the expectations most of our respondents are already employed (90%). Additionally every third respondent declared to have a second job. Within this group half of them undertook employment in education, while other physical culture institutions hired nearly 7% of the respondents. Over 28% of the respondents worked outside of the physical culture sector in Poland, while 10% worked abroad. Slightly more than 4% of the respondents decided to run businesses of their own.

Their employment was usually stable - i.e. 76% had permanent employment contracts, while 12% of the respondents were hired under civil law employment contracts. Only 5% of the employed students declared that they had casual jobs, while 6% admitted that they worked without any official contracts.

After graduation most of students (nearly 62%) intended to undertake or continue employment in education. Their professional plans were mainly linked with the course of their education. 90% of those who already worked in schools intended to stay in such institutions, while 88% intended to keep their current jobs. Other physical culture institutions, as potential workplaces were considered by 13% of the respondents. Approximately 9% of the respondents intended to undertake employment in Poland outside of the physical culture sector, while 3% intended to work abroad outside of the physical culture sector. 7% of the respondents declared that they intended to run businesses of their own (Fig. 1).

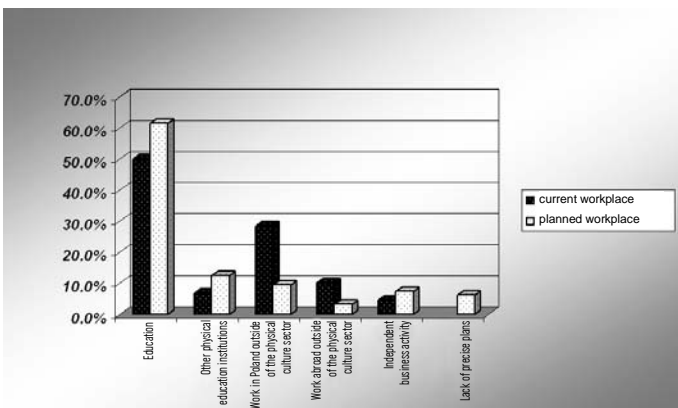

Fig. 1. Current and planned workplaces of the respondents

The students included in our research asked to assess their professional opportunities, presented quite large a degree of optimism in this respect. Only 5% of them thought that they might find it difficult to realise their professional plans.

The curriculum of physical education studies is intended prepare graduates for working at schools, other educational institutions, as well as other institutions operating in the physical culture sector. Graduates should also be prepared to run businesses of their own. The respondents were asked to assess the degree of their preparation to work in the listed organisations (on a scale of 1 to 5; 5-max).

Analysis of the data showed that the respondents felt that they were best prepared for work in the education system. As many as 80% of them assessed their preparation for work in

these organisations as good or very good, (the average assessment of this element was 4.0). Preparation for work in other physical culture institutions was also quite highly assessed (3.6) (nearly 61% of 4 or 5 points). Slightly lower assessment was given by the respondents in relation to their preparation for running of own businesses (average assessment of 3.3). Generally it appears that the respondents highly evaluated their professional competences. It was vital that most of the surveyed students were already working, therefore they assessed their skills based on actual professional experience (Tab. 1).

Table 1. Preparation of the respondents for work

Preparation for work:	Average assessment	High assessments* (%)
Education	4.0	80.0
Other physical culture institutions	3.6	60.7
Own business	3.3	44.6

* only "4" and "5" point values were included

Young people making professional decisions are often prompted by various reasons that are not always in line with expectations of employers. On the one hand we are dealing with professional preferences of graduates that determine their choices, while on the other hand we are dealing with a certain degree of propensity to make sacrifices to meet expectations of employers.

To determine the respondents' professional attitudes in this respect they were asked to assess (on a scale of 1 to 5) selected elements that could affect their employment decisions. Results of the research are presented in Table 2, which includes mathematical averages of the assessments and the importance of the assessed elements. The data in the table show that for the respondents the most important factors determining their work choices or type of employment, included stability, work satisfaction as well as pay. Much smaller role in this respect was played by the extent of conformity of job with the course of education, despite the fact that most of the respondents declared willingness to undertake employment conforming to their professional preparation. The opportunity to make decisions regarding work time proved to be a hardly important element for this group of respondents. However it is worthwhile to point out the fact that average assessment values of all elements under consideration were quite high, hence they were quite significant for the respondents.

Table 2. Factors underlying decisions concerning place and type of employment

Factors	Mathematical average*	Importance
Conformity with the course of education	3.74	8
Form of employment	4.09	5
Pay	4.53	3
Stability of employment	4.65	1
Possibility of quick promotion	4.32	4
Possibility to make decisions regarding work time	3.71	9
Possibility to make decision on how work is performed	3.75	7
Possibility of continuing education at the costs of employer	3.93	6
Possibility of job satisfaction	4.57	2

* assessment on a scale of 1 to 5; 5-max

One of the goals of research was to determine to what extent graduates of ZWWF - The Josef Pilsudski University of Physical Education in Warsaw based in Biała Podlaska will be

able to adapt to requirements of the modern job market. Therefore we made an attempt to determine to what extent they were prepared to make sacrifices to find and keep jobs.

As demonstrated by the research results (Fig. 2), most of the respondents (78%) were prepared to undertake employment away from their usual places of residence, assuming that they would commute to get to work. Fewer respondents (23%) were willing to accept the necessity to move to another place, to obtain employment. On the other hand 40% of the respondents accepted the necessity to continuously improve their qualifications, however only 9% of them were prepared to continue education at their own cost and expense. Every third respondent was prepared to accept the necessity of work time flexibility, and nearly every sixth respondent could accept the necessity of business trips.

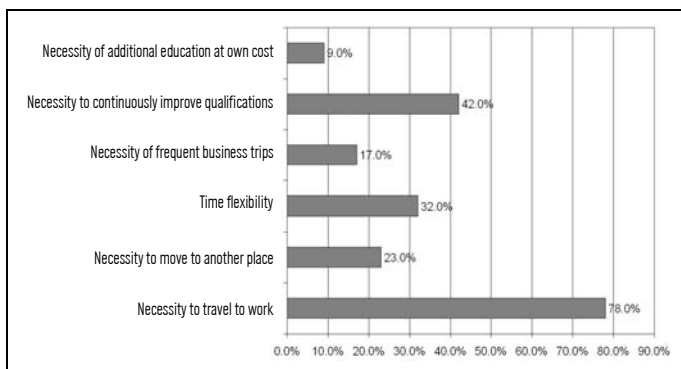

Fig 2. Inconveniences that the respondents are prepared to accept to undertake employment

Discussion

Recent years have brought visible changes in the job market situation experienced by university graduates. The popularisation of higher education has resulted in an increase in the number of graduates, thus increasing the level of competition amongst university graduates seeking employment. Also some inadequacies concerning the structure of education and actual needs of the economy have become apparent. Due to these phenomena the employment situation in this job market segment has deteriorated. Despite the persisting economic growth, the unemployment threat situation in this group is not improving, which is also quite apparent at other levels of education [9, 17, 18]. This problem also affects graduates of physical education universities. These universities have found themselves in a highly competitive environment of other higher education institutions, offering courses in physical education. The dynamic growth in university courses educating physical education teachers causes deterioration of the graduates' employment situation. In consequence over the recent years we have seen a decrease in demand for physical education teachers as well as a decrease in employment opportunities in this area [8].

In this respect employment situation of the respondents seems to be quite good. Nearly 90% of extramural supplementary master's degree physical education students combined their studies with work. Half of them worked at schools, and even a greater percentage of them intended to undertake employment in schooling – i.e. in accordance with their course of education. It is also important that according to statements made by most of the respondents had stable jobs. Additionally the respondents were characterised by a high degree of optimism as far as their opportunities in the job market were concerned, as merely every twentieth respondent assessed his/her chances as poor.

Mass education arouses discussions about the quality of the education process and its results [16]. This problem particularly affects extramural students, who have fewer teaching hours than regular students [12]. However the results of our research did not confirm these concerns. The respondents quite highly assessed their knowledge and skills necessary to work in education and other organisations operating in the physical culture sector. However a slightly inferior assessment was given by them with respect to their abilities to run businesses of their own. The respondents' opinions in this respect were confirmed by the research results [3, 4].

Therefore despite the concerns regarding the quality of mass education, particularly including that of extramural courses, professional preparation of the surveyed graduates appeared to be satisfactory (at least in their own assessment). This can be explained by the high level of education at extramural courses offered by this university, or the opinion so often emphasised in the literature, according to which in the case of working students, certain shortcomings in knowledge and skills can be compensated by the professional experience that they gain [12].

Another issue discussed in this study was that of professional attitudes of the respondents and the conditions underlying their choices. Job seekers are prompted by various motives that determine their professional decisions. Expectations concerning future employment ought to be convergent with opportunities available in the job market. Research of the local labour market (Lublin Region) shows that according to employers, the most important factors underlying their hiring decisions include pay and stability of employment [13]. The surveyed students made similar statements in this respect. Job seekers were mainly prompted by job stability, work satisfaction and pay.

Modern employers expect specific behaviour of their employees; they also expect them to make sacrifices to get and to keep their jobs. It is also assumed that the greater the willingness to make such sacrifices, the greater the job opportunities are [13]. However according to statement made by the respondents most of them were willing to accept the necessity to commute to work, however only every fourth respondent was willing to move to another place to undertake employment. This shows that the respondents are hardly mobile. It is worthwhile to emphasise that preparedness to make such sacrifices gives job seekers, particularly the young and well educated ones, a wide range of professional opportunities, especially in foreign job markets.

The respondents also demonstrated a small degree of mobility with respect to increasing their qualifications. Quite significant a percentage of the respondents accepted the necessity to continuously increase their education, however only one in ten was prepared to finance education on his/her own. However, in these days increasing and improvement of qualifications or gaining new skills have become inseparable attributes of modern employees. This necessity is enforced not only by the job market situation, but also by the dynamics of social and economic changes in the modern world.

Conclusions

Based on the research the following conclusions can be drawn:

1. The current professional situation of the surveyed graduates was good. Most of them had already undertaken employment, with vast majority of them working under permanent employment contracts.
2. The respondents usually chose to work in education. They also assessed their professional preparation in this respect better than in other fields.

3. The most important factors determining professional choices included job stability and job satisfaction.
4. The most difficult things to accept for them was the necessity to move to another place to undertake employment, undertake additional education at their own cost and the necessity of business travel.

Acknowledgements

The study was supported by grant No. AWF-BW.III/17 from the Ministry of Science and Higher Education.

Literature

1. Bezrobocie rejestrowane w Polsce – 2007 roczna. pdf, Statystyki strukturalne luty 2008. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, <http://www.psz.praca.gov.pl/main.php?do=ShowPage&nPID=867997&pT=details&sP=CONTENT,objectID,867970>.
2. Białecki I. (2006) Pojęcie kompetencji a polityka wobec edukacji i rynku pracy. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*, 2, 97-107.
3. Buchta K. (2007) Kompetencje zawodowe absolwentów Zamiejscowego Wydziału Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej. *Kultura Fizyczna*, 9-10, 15-19.
4. Buchta K. (2007) Standardy kształcenia a przygotowanie zawodowe absolwentów Zamiejscowego Wydziału Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej. [in]: B. Sitarska, R. Droba, K. Jankowski (ed.), *Studia trzystopniowe a jakość kształcenia w szkole wyższej*. Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, Siedlce, 95-101.
5. Cieśliński R. (1991) Przygotowanie do zawodu i pozycja społeczna nauczycieli wychowania fizycznego. *Z Warsztatów Badawczych*, AWF, Warszawa.
6. Cieśliński R. (2005) Sytuacja społeczno-zawodowa nauczycieli wychowania fizycznego. *Studia i Monografie*, 102, AWF, Warszawa.
7. Drabik J., Pawłucki A. (1999) O potrzebie zmiany kształcenia nauczycieli wychowania fizycznego. *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, 2, 58-61.
8. Jaworski Z. (2002) Rozwój studiów wychowania fizycznego a możliwości zatrudnienia ich absolwentów w szkolnictwie. *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, 5, 20-23.
9. Korpysa J. (2003) Bezrobocie wśród absolwentów szkół wyższych. [in]: D. Kopycińska (ed.), *Kapitał ludzki w gospodarce*. PTE, Szczecin, 123-134.
10. Maszczak T. (2001) Kształcenie nauczycieli wychowania fizycznego w kontekście przemian edukacyjnych. [in]: J. Słężyński (ed.), *Efekty kształcenia i wychowania w kulturze fizycznej*. AWF, Katowice.
11. Miesięczna informacja o bezrobociu w Polsce w grudniu 2007 roku. Główny Urząd Statystyczny, Departament Pracy i Warunków Życia, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_miesieczna_inf_bezrobocie_12_2007.pdf.
12. Orczykowska A. (2006) Szkolnictwo wyższe a wymagania rynku pracy. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*, 2, 49-62.
13. Rożnowski B., Markowski K., Łobocki J., Konefał K. (2007) Postawy i zachowania uczestników lokalnego rynku pracy. Instytut Rynku Pracy – Fundacja Nowy Staw, Lublin.
14. Socha M., Sztanderska U. (2002) Podstawy bezrobocia strukturalnego w Polsce. PWN, Warszawa.
15. Stopa bezrobocia w latach 1990-2007. Główny Urząd Statystyczny, http://www.stat.gov.pl/gus/45_677_PLK_HTML.htm.
16. Sulisz S. (2001) Złożone realia zmian w kształceniu nauczycieli. *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, 6-7, 21-24.
17. Sztanderska U., Minkiewicz B., Bąba M. (2006) Absolwent na rynku pracy, cz. 1. *Forum Akademickie*, 6, 32-34.
18. Sztanderska U., Minkiewicz B., Bąba M. (2006) Absolwent na rynku pracy, cz. 2. *Forum Akademickie*, 7/8, 42-44.
19. Żukowska Z. (1997) Analiza przydatności zawodowej absolwentów uczelni wychowania fizycznego. [in]: J. Kuźma, H. Kosętko (ed.), *Problemy studiów nauczycielskich*. WSP, Kraków, 113-125.

Submitted: June 9, 2008

Accepted: June 25, 2008

POSTAWY ABSOLWENTÓW STUDIÓW WYCHOWANIA FIZYCZNEGO WOBEC PRACY – DIAGNOZA I OCENA SZANS ZAWODOWYCH

Postawy absolwentów wobec pracy

MAŁGORZATA SKIERT, KRYSTYNA BUCHTA

*Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie,
Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej, Zakład Marketingu i Statystyki*

Adres do korespondencji: Małgorzata Skiert, Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego,
ul. Akademicka 2, 21-500 Biała Podlaska, tel. 083 3428784, e-mail: malskiert@o2.pl

Streszczenie: Problematyka pracy dotyczy relacji między kształceniem i zatrudnianiem absolwentów uczelni wychowania fizycznego. Głównym celem badań była ocena szans zawodowych i zdiagnozowanie sytuacji absolwenta na rynku pracy pod kątem przygotowania zawodowego.

Badania przeprowadzono wśród studentów kończących studia w trybie niestacjonarnym, przy wykorzystaniu metody sondażu diagnostycznego, techniką ankiety audytoryjnej.

Z przeprowadzonych badań wynika, że większość respondentów łączyła studia z pracą zawodową, podejmując zatrudnienie głównie w szkolnictwie, a więc zgodnie z kierunkiem kończonych studiów. Badani dość wysoko ocenili swoje przygotowanie zawodowe, zaś ich aktualna sytuacja na rynku pracy wydaje się stabilna.

Słowa kluczowe: wychowanie fizyczne, absolwenci, rynek pracy, kształcenie i zatrudnianie kadr

Wstęp

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, globalizacja, transformacja społeczno-gospodarcza, reformy systemu edukacyjnego, wzrost znaczenia wiedzy i wykształcenia, zwiększona konkurencyjność, masowość i stosunkowo łatwa dostępność do edukacji na poziomie wyższym, to czynniki mające istotny wpływ na współczesny rynek pracy, a jednocześnie stanowiące duże wyzwanie dla szkolnictwa wyższego [12].

Polski rynek pracy charakteryzujący się wciąż wysokim bezrobociem, nie stwarza młodym ludziom wystarczająco dobrych możliwości zawodowych. Wprawdzie w ostatnich latach odnotowano spadek ogólnego poziomu bezrobocia, jednak w grupie ludzi młodych, w tym z wyższym wykształceniem, skala tego zjawiska nadal pozostaje szeroka. Pod koniec roku 2007 ogólna stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 11,4%, ten sam wskaźnik w grupie osób do 25 roku życia był dużo wyższy i wyniósł 19% [7, 11]. Przyczyn takiego stanu rzeczy upatruje się między innymi w niedopasowaniu systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy, również w kontekście jakości kształcenia, nie do końca odpowiadającej oczekiwaniom pracodawców [14]. Podkreśla się również stosunkowo niską aktywność zawodową młodych ludzi oraz brak płynności w przechodzeniu ze szkoły na rynek pracy [1].

Szansę na znalezienie i utrzymanie właściwego zatrudnienia uzależnione są zatem z jednej strony od wiedzy i umiejętności, z drugiej zaś od właściwej aktywności oraz odpowiednich postaw zawodowych osób poszukujących pracy. Niezbędne jest więc badanie kompetencji i postaw zawodowych absolwentów szkół, co może przyczynić się do poprawy efektywności kształcenia poprzez lepsze dostosowanie treści programowych do oczekiwań rynku pracy [2].

Problematyka kształcenia i zatrudniania kadr, w tym również na potrzeby szeroko rozumianej kultury fizycznej podejmowana była przez wielu autorów [2-10, 12, 16, 19].

Odnosząc się do niektórych poruszanych w literaturze przedmiotu zagadnień, podjęto próbę zdiagnozowania aktualnej sytuacji i zamierzeń zawodowych studentów kończących niestacjonarne studia II stopnia na kierunku wychowanie fizyczne. Głównym celem badań było określenie pozycji absolwenta wychowania fizycznego na rynku pracy w odniesieniu do jego przygotowania zawodowego i postaw wobec pracy.

Uzyskane wyniki mogą stanowić przyczynek do prowadzenia dalszych badań nad kształceniem i zatrudnianiem absolwentów wychowania fizycznego. Badania takie powinny dotyczyć głównie modernizacji treści kształcenia kierunkowego, w celu umożliwienia absolwentowi skutecznej adaptacji do wymagań współczesnego rynku pracy.

Material i metody

Badaniami objęto 91 studentów czwartego semestru niestacjonarnych studiów II stopnia na kierunku wychowanie fizyczne w Zamiejscowym Wydziale Wychowania Fizycznego Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie z siedzibą w Białej Podlaskiej. Badania przeprowadzono przy wykorzystaniu metody sondażu diagnostycznego, techniką ankiety audytoryjnej.

Materiał badawczy w większości stanowili mężczyźni (ponad 71%). Były to osoby głównie mieszkające w miastach (59%), deklarujące przeciętną (57%) bądź dobrą (39%) sytuację materialną (sporadycznie trudną – 4%).

W celu zrealizowania podjętego zamierzenia badawczego poszukiwano odpowiedzi na następujące pytania:

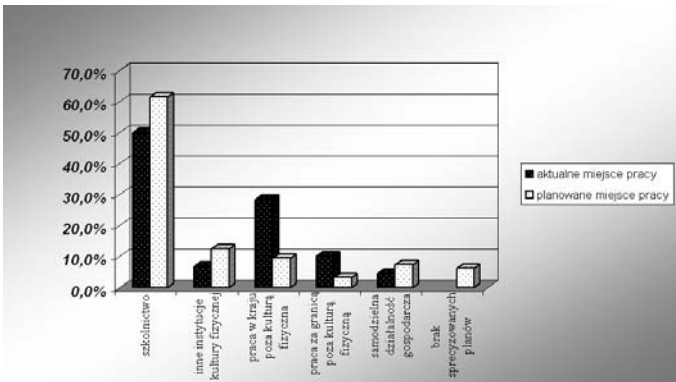
1. Jaka jest aktualna sytuacja oraz plany zawodowe badanych studentów?
2. Jak badani oceniają swoje przygotowanie do pracy w określonych jednostkach organizacyjnych?
3. Jakie są ich oczekiwania i postawy zawodowe wobec wymogów współczesnego rynku pracy?

Wyniki badań

Zgodnie z oczekiwaniami większość badanych (90%), to osoby już pracujące. Co trzeci badany deklaruował ponadto drugie, dodatkowe zatrudnienie. W ramach tej grupy połowa podjęła pracę w szkolnictwie, zaś inne instytucje kultury fizycznej dały zatrudnienie prawie 7% badanych. Poza kulturą fizyczną w kraju pracowało ponad 28% respondentów, a kolejne 10% – za granicą. Samodzielną działalność gospodarczą podjęło nieco więcej niż 4% pracujących studentów.

Podjęte zatrudnienie miało w większości stabilny charakter, bowiem w 76% opierało się o umowy o pracę, w przypadku 12% były to umowy cywilnoprawne. Jedynie 5% zatrudnionych studentów zadeklarowało, iż ich praca miała charakter dorywczy, a 6% przyznało się do pracy bez umowy.

Studenci po ukończeniu nauki w większości (prawie 62%) mieli zamiar podjąć lub kontynuować pracę w szkolnictwie. Ich plany zawodowe wiązały się zatem głównie z zatrudnieniem zgodnym z wyuczonym zawodem. Osoby pracujące już w szkołach w ponad 90% planowały pozostać w jednostkach tego typu, a 88% uważało, że utrzyma aktualne zatrudnienie. Inne instytucje kultury fizycznej, jako potencjalne miejsce pracy brało pod uwagę prawie 13% badanych. Zatrudnienie w kraju poza kulturą fizyczną miało zamiar podjąć około 9% respondentów, za granicą jedynie niewiele ponad 3%. Podjęcie samodzielnej działalności gospodarczej planowało około 7% ankietowanych (Ryc. 1).

Rycina 1. Aktualne i planowane miejsca pracy badanych

Badani studenci, poproszeni o ocenę swoich szans zawodowych, wykazywali dość duży optymizm w tym względzie. Jedynie 5% z nich uważało, że trudno im będzie zrealizować swoje plany zawodowe.

Obowiązujący na studiach wychowania fizycznego program ma za zadanie przygotować absolwentów przede wszystkim do pracy w szkołach, innych instytucjach oświatowych oraz pozostałych instytucjach działających w sferze kultury fizycznej. Absolwent powinien być również przygotowany do prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej. Badanych poproszono o dokonanie oceny (w skali 1 do 5; 5-max) stopnia ich przygotowania do pracy w wyszczególnionych jednostkach organizacyjnych.

Analiza danych pokazała, że ankietowani czuli się najlepiej przygotowani do pracy w szkolnictwie. Aż 80% respondentów oceniło swoje przygotowanie do pracy w tych jednostkach na ocenę dobrą lub bardzo dobrą (średnia ocen dla tego elementu wyniosła 4,0). Dość wysoką ocenę (3,6) uzyskało również przygotowanie do pracy w innych instytucjach związanych z kulturą fizyczną (prawie 61% ocen 4 lub 5). Nieco gorzej w samoocenie ankietowanych przedstawiało się ich przygotowanie do pracy w ramach samodzielnej działalności gospodarczej (średnia ocen 3,3). Ogólnie należy uznać, że badani studenci wysoko ocenili swoje kompetencje zawodowe. Istotne było przy tym, że ankietowani studenci to w większości osoby już pracujące, dokonywali zatem swoich ocen w oparciu o faktyczne doświadczenia zawodowe (Tab. 1).

Tabela 1. Przygotowanie badanych do pracy zawodowej

Przygotowanie do pracy zawodowej:	Średnia ocen	Oceny wysokie* (%)
Szkolnictwo	4,0	80,0
Inne instytucje kultury fizycznej	3,6	60,7
Samodzielna działalność gospodarcza	3,3	44,6

* uwzględniono tylko oceny „4” i „5”

Młodzi ludzie podejmując decyzje zawodowe kierują się różnymi względami, nie zawsze zbieżnymi z oczekiwaniami współczesnego pracodawcy. Z jednej strony mamy do czynienia z określonymi preferencjami zawodowymi absolwentów, determinującymi ich wybory, zaś z drugiej z mniejszą lub większą skłonnością do określonych wyrzeczeń będących odpowiedzią na oczekiwania pracodawców.

Aby sprawdzić, jakie postawy zawodowe prezentowali badani w tym względzie, poproszono ich o ocenę (w skali pięciopunktowej) wybranych elementów mogących mieć wpływ na ich decyzje zawodowe. Wyniki badań zaprezentowano w Tabeli 2, gdzie podano średnie arytmetyczne ocen oraz wyznaczono rangę ocenianych elementów. Dane zawarte w tej tabeli pokazują, że dla ankietowanych największe znaczenie przy wyborze miejsca pracy, czy rodzaju zatrudnienia miały jego stabilność, możliwość osiągnięcia satysfakcji z wykonywanej pracy oraz wysokość zarobków. Mniejszą rolę w tym względzie odgrywała zgodność pracy z wyuczonym zawodem, mimo iż ankietowani w większości deklarowali chęć podjęcia lub utrzymania pracy zgodnej z przygotowaniem zawodowym. Mało istotnym elementem dla badanej grupy wydaje się być możliwość decydowania o czasie pracy. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że średnie ocen dla wszystkich branż pod uwagę elementów były dość wysokie, miały więc dla badanych dość duże znaczenie.

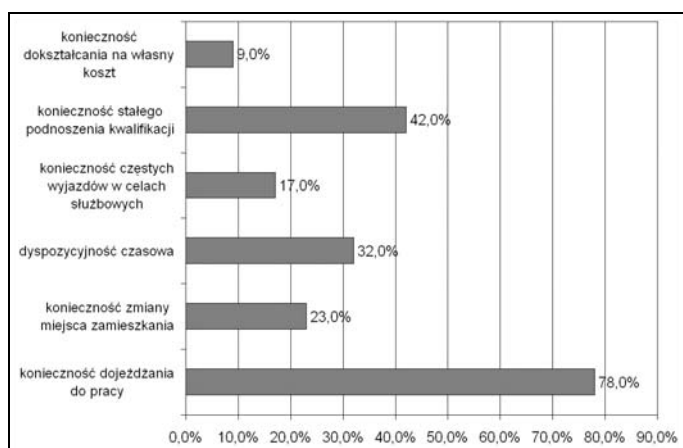
Tabela 2. Elementy decydujące o wyborze miejsca i rodzaju pracy

Oceniane elementy	Średnia arytmetyczna ocen*	Ranga
Zgodność pracy z wyuczonym zawodem	3,74	8
Forma zatrudnienia	4,09	5
Wysokość zarobków	4,53	3
Stabilność zatrudnienia	4,65	1
Możliwość szybkiego awansu	4,32	4
Możliwość decydowania o czasie pracy	3,71	9
Możliwość decydowania o sposobach wykonywania pracy	3,75	7
Możliwość dokształcania na koszt pracodawcy	3,93	6
Możliwość osiągnięcia satysfakcji z wykonywanej pracy	4,57	2

* oceny w skali od 1 do 5; 5-max

Jednym z celów podjętych badań było ustalenie, na ile studenci kończący naukę w ZWWF Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie z siedzibą w Białej Podlaskiej będą w stanie dostosować się do wymogów współczesnego rynku pracy. W tym celu podjęto próbę ustalenia, jak duża jest ich gotowość do poświęceń, by uzyskać lub utrzymać zatrudnienie.

Jak pokazują wyniki badań (Ryc. 2), studenci w zdecydowanej większości (78%) gotowi byli do podejmowania pracy poza miejscem stałego zamieszkania przy możliwości dojeżdżania do niej. Zdecydowanie mniejszy odsetek badanych (23%) był w stanie zaakceptować konieczność zmiany miejsca zamieszkania, celem pozyskania zatrudnienia. Z kolei konieczność stałego podnoszenia kwalifikacji akceptowało 40% badanych, przy czym jedynie 9% godziło się na podejmowanie doksztalcenia na własny koszt. Co trzeci badany był w stanie zaakceptować dyspozycyjność czasową, a prawie co szósty konieczność stałych wyjazdów służbowych.

Rycina 2. Niedogodności, jakie badani są w stanie zaakceptować celem podjęcia pracy

Dyskusja

Ostatnie lata przyniosły widoczne zmiany dotyczące sytuacji na rynku pracy osób z wyższym wykształceniem. Upowszechnienie edukacji na tym poziomie spowodowało znaczny wzrost liczby absolwentów, a tym samym zwiększyło konkurencję wśród ubiegających się o pracę osób legitymujących się dyplomami wyższych uczelni. Uwidocznili się również pewne niedopasowania w zakresie struktury kształcenia i realnych potrzeb gospodarki. Zjawiska te spowodowały pogorszenie sytuacji zatrudnieniowej w tym segmencie rynku pracy. Mimo utrzymującego się wzrostu gospodarczego, sytuacja w zakresie zagrożenia bezrobociem w tej grupie nie poprawia się, co z kolei jest dość widoczne na innych poziomach wykształcenia [9, 17, 18]. Problem ten dotyka również absolwentów AWF. Uczelnie te znalazły się w silnie konkurencyjnym otoczeniu innych szkół wyższych, aktywnie angażujących się w kształcenie studentów na kierunku wychowanie fizyczne. Dynamiczny rozwój studiów kształcących nauczycieli wychowania fizycznego, powoduje jednocześnie coraz trudniejszą sytuację na rynku pracy absolwentów tych uczelni. W konsekwencji w ostatnich latach odnotowuje się zmniejszające się potrzeby i możliwości zatrudnienia absolwentów studiów wychowania fizycznego o profilu nauczycielskim [8].

W tym kontekście sytuacja zawodowa badanych absolwentów wydaje się być dość dobra. Studenci kończący studia II stopnia w trybie niestacjonarnym na kierunku wychowanie fizyczne, prawie w 90% łączyli studia z pracą zawodową.

Połowa z nich pracowała w szkołach, a jeszcze większy odsetek miał zamiar utrzymać lub podjąć pracę w szkolnictwie, czyli zgodnie z wyuczonym zawodem. Istotne jest również to, że według deklaracji większości badanych zatrudnienie miało stabilny charakter. Badanych cechował przy tym duży optymizm w zakresie oceny swoich szans na rynku pracy, bowiem jedynie co dwudziesty oceniał je jako słabe.

Masowe kształcenie wywołuje liczne dyskusje na temat jakości tego procesu i jego wyników [16]. Problem ten szczególnie dotyczy studentów niestacjonarnych, gdzie zakres godzin realizowanych w ramach programu studiów jest znacznie okrojony w stosunku do programu studiów stacjonarnych [12]. Wyniki przeprowadzonych badań nie potwierdziły jednak takich obaw. Ankietowani dość dobrze oceniali swój poziom wiedzy i umiejętności niezbędnych do pracy w szkolnictwie oraz innych jednostkach działających w kulturze fizycznej. Nieco gorzej oceniali swoje przygotowanie do prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej. Opinie badanych w tym zakresie potwierdziły wyniki wcześniejszych badań [3, 4].

Mimo więc wysuwanych obaw o jakość kształcenia masowego, zwłaszcza na studiach niestacjonarnych, przygotowanie zawodowe badanych absolwentów, przynajmniej w ich własnej ocenie, okazało się być zadowalające. Wyjaśnieniem takiej sytuacji może być wysoki poziom kształcenia na studiach niestacjonarnych w badanej uczelni, bądź podkreślany w literaturze fakt, że w przypadku studentów pracujących, pewne niedostatki w zakresie wiedzy i umiejętności, mogą być rekompensowane przez zdobywane doświadczenia zawodowe [12].

Kolejnym zagadnieniem poruszonym w niniejszym opracowaniu, był problem postaw zawodowych badanych i uwarunkowań ich wyborów. Poszukując zatrudnienia potencjalni pracownicy kierują się określonymi motywami, determinującymi ich decyzje zawodowe. Oczekiwania wobec przyszłej pracy powinny być jednak zbieżne z możliwościami rynku pracy. Badania lokalnego rynku pracy (Lubelszczyzna) pokazują, że pracodawcy na tym terenie za najważniejsze czynniki decydujące o pozyskaniu pracownika uważają wysokość zarobków oraz pewność pracy [13]. Podobne oczekiwania deklarują badani studenci. Poszukując pracy kierują się przede wszystkim stabilnością zatrudnienia, możliwością osiągnięcia satysfakcji z wykonywanej pracy oraz wysokością wynagrodzenia.

Współcześni pracodawcy oczekują od swoich pracowników określonych zachowań, a nawet wyrzeczeń, jakie byliby skłonni ponieść celem pozyskania lub utrzymania pracy. Przyjmuje się przy tym, że im większa jest skłonność do tego rodzaju poświęceń, tym większe będą szanse zawodowe [13]. Tymczasem według deklaracji badanych, większość z nich była wprawdzie w stanie zaakceptować możliwość dojeżdżania do miejsca pracy, to jednak podjęcie zatrudnienia związanego z koniecznością zmiany miejsca zamieszkania akceptowała zaledwie co czwarta osoba. Świadczy to o niezbyt dużej mobilności przestrzennej badanych. Warto podkreślić, że gotowość do tego rodzaju poświęceń często otwiera przed pracodawcami, a zwłaszcza młodymi, wykształconymi ludźmi szereg nowych możliwości zawodowych, zwłaszcza w kontekście rynków zagranicznych.

Badani wykazali się również niezbyt dużą mobilnością w przypadku podnoszenia swoich kwalifikacji. Spory odsetek badanych akceptował co prawda konieczność stałego podnoszenia kwalifikacji, jednak tylko co dziesiąty brał pod uwagę możliwość finansowania kształcenia we własnym zakresie. Tymczasem podnoszenie kwalifikacji, ich rozszerzanie, czy zdobywanie nowych stało się nieodłącznym atrybutem współczesnego pracownika. Nie tylko bowiem trudna sytuacja na rynku pracy, ale również dynamika przemian społeczno-gospodarczych we współczesnym świecie wymuszają taką potrzebę.

Wnioski

Z przeprowadzonych badań wynikają następujące wnioski:

1. Aktualna sytuacja zawodowa badanych absolwentów była dobra. Zdecydowana większość z nich podjęła już zatrudnienie, głównie w oparciu o umowy o pracę.
2. Badani wybierali najczęściej pracę w szkolnictwie. Najlepiej oceniali również swoje przygotowanie zawodowe w tym zakresie.
3. Do najważniejszych czynników mających wpływ na ich wybory zawodowe, zaliczali pewność zatrudnienia oraz możliwość osiągnięcia satysfakcji z wykonywanej pracy.
4. Najtrudniej było im zaakceptować konieczność zmiany miejsca zamieszkania w celach zawodowych, doksztalcenia na własny koszt, bądź częstych wyjazdów w celach służbowych.

Podziękowania

Badania finansowano przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, projekt nr AWF-BW.III/17.

Piśmiennictwo

1. Bezrobocie rejestrowane w Polsce – 2007 roczna. pdf, Statystyki strukturalne luty 2008. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, <http://www.psz.praca.gov.pl/main.php?do=ShowPage&nPID=867997&pT=details&sP=CONTENT,objectID,867970>.
2. Białecki I. (2006) Pojęcie kompetencji a polityka wobec edukacji i rynku pracy. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*, 2, 97-107.
3. Buchta K. (2007) Kompetencje zawodowe absolwentów Zamiejscowego Wydziału Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej. *Kultura Fizyczna*, 9-10, 15-19.
4. Buchta K. (2007) Standardy kształcenia a przygotowanie zawodowe absolwentów Zamiejscowego Wydziału Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej. [w]: B. Sitarska, R. Droba, K. Jankowski (red.), *Studia trzystopniowe a jakość kształcenia w szkole wyższej*. Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, Siedlce, 95-101.
5. Cieśliński R. (1991) Przygotowanie do zawodu i pozycja społeczna nauczycieli wychowania fizycznego. *Z Warsztatów Badawczych*, AWF, Warszawa.
6. Cieśliński R. (2005) Sytuacja społeczno-zawodowa nauczycieli wychowania fizycznego. *Studia i Monografie*, 102, AWF, Warszawa.
7. Drabik J., Pawłucki A. (1999) O potrzebie zmiany kształcenia nauczycieli wychowania fizycznego. *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, 2, 58-61.
8. Jaworski Z. (2002) Rozwój studiów wychowania fizycznego a możliwości zatrudnienia ich absolwentów w szkolnictwie. *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, 5, 20-23.
9. Korpysa J. (2003) Bezrobocie wśród absolwentów szkół wyższych. [w]: D. Kopycińska (red.), *Kapitał ludzki w gospodarce*. PTE, Szczecin, 123-134.
10. Maszczak T. (2001) Kształcenie nauczycieli wychowania fizycznego w kontekście przemian edukacyjnych. [w]: J. Ślężyński (red.), *Efekty kształcenia i wychowania w kulturze fizycznej*. AWF, Katowice.
11. Miesięczna informacja o bezrobociu w Polsce w grudniu 2007 roku. Główny Urząd Statystyczny, Departament Pracy i Warunków Życia, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/PUBL_miesieczna_inf_bezrobocie_12_2007.pdf.
12. Orczykowska A. (2006) Szkolnictwo wyższe a wymagania rynku pracy. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*, 2, 49-62.
13. Rożnowski B., Markowski K., Łobocki J., Konefał K. (2007) Postawy i zachowania uczestników lokalnego rynku pracy. Instytut Rynku Pracy – Fundacja Nowy Staw, Lublin.
14. Socha M., Sztanderska U. (2002) Podstawy bezrobocia strukturalnego w Polsce. PWN, Warszawa.
15. Stopa bezrobocia w latach 1990-2007. Główny Urząd Statystyczny, http://www.stat.gov.pl/gus/45_677_PLK_HTML.htm.
16. Sulisz S. (2001) Złożone realia zmian w kształceniu nauczycieli. *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, 6-7, 21-24.
17. Sztanderska U., Minkiewicz B., Bąba M. (2006) Absolwent na rynku pracy, cz. 1. *Forum Akademickie*, 6, 32-34.
18. Sztanderska U., Minkiewicz B., Bąba M. (2006) Absolwent na rynku pracy, cz. 2. *Forum Akademickie*, 7/8, 42-44.
19. Żukowska Z. (1997) Analiza przydatności zawodowej absolwentów uczelni wychowania fizycznego. [w]: J. Kuźma, H. Kosęta (red.), *Problemy studiów nauczycielskich*. WSP, Kraków, 113-125.

Otrzymano: 09.06.2008

Przyjęto: 25.06.2008